

Trang Tuyên úy CGVN
Chủ đề: mùa vọng giáng sinh
Tác giả: LM Gs Trần Đình Thụy

TÌM HIỂU MÙA VỌNG

LỜI NGỎ

Trong công tác đào tạo, được phân công cho niên khóa 2021–2022, tôi đã cố gắng soạn tập tài liệu **“Lời cầu mới và Tâm tình mới với Thánh Cả Giu-se”** trong năm đặc biệt kính Thánh Cả.

Lòng sùng kính Thánh Cả đã trở thành “cao trào” hiện nay. Để thêm một “sức đẩy”, tôi dọn tập **“Sống Mùa Vọng Với Thánh Giu-se”**, vì xem đây là thời gian rất phù hợp trong năm đặc biệt này.

Vì dịch bệnh Covid-19, tôi buộc lòng khởi đăng trên mạng Internet, bởi các học trò của chúng tôi chưa tập trung về được.

Đã “lên mạng”, ngoài những bài gợi ý suy niệm, tôi dọn thêm một số trang “Tìm hiểu Mùa Vọng” như một phương cách “làm nóng” – với những tư liệu lịch sử – để từ đó đi sâu vào lãnh vực thiêng liêng.

Chúc các bạn sống Mùa Vọng với Thánh Giu-se thật sốt sắng.

Mùa Vọng 2021
PGĐ ĐCV Thánh Quý – Cần Thơ
Lm Gs Trần Đình Thụy

Năm phụng vụ là chu kỳ thời gian cử hành các mầu nhiệm Đức Ki-tô trong phụng vụ. Có 3 chu kỳ năm phụng vụ là Năm A, Năm B, và Năm C. Năm phụng vụ bao gồm 6 chu kỳ nhỏ nối tiếp nhau, được gọi là Mùa gồm:

1. Vọng;
2. Giáng Sinh;
3. Thường Niên I;
4. Chay;
5. Phục Sinh;
6. Thường Niên II.

Mùa Vọng dẫn vào đại lễ Giáng Sinh, thật nhiều kỷ niệm và thật nhiều ý nghĩa cho mỗi người.

Lịch sử Mùa Vọng¹

“Mùa Vọng” là tên gọi tiếng Việt của mùa phụng vụ mà tiếng Pháp gọi là “Avent” (tiếng Anh là “Advent”), có nguồn gốc từ tiếng La-tinh là *Adventus* (Ad-venir) có nghĩa là “**sự đi đến**”. Trong bản dịch Vulgata (bản Phổ Thông), người ta dùng từ *adventus* để dịch từ Hy Lạp *parousia* có nghĩa là cuộc quang lâm vinh hiển của Thiên Chúa vào ngày tận thế (Mt 24, 3.27.37.39; 1 Cr 15, 23; 2 Tx 2, 8); *adventus* cũng được dùng để dịch từ *epiphaneia* có nghĩa là “**hiển hiện, tỏ mình**” (1 Tm 6, 14; 2 Tm 4, 1.8; Tt 2, 13). Như thế, từ này mời gọi chúng ta xem thời gian Mùa Vọng không phải là chờ đợi hay trông mong mà đúng hơn là thời gian Chúa đến hay hiển hiện, nhấn mạnh trên đặc tính vinh hiển của “**việc Thiên Chúa tỏ mình**” (épiphanie)². Đồng thời với việc chuẩn bị cho ngày lễ Chúa Giê-su hạ sinh làm người, Mùa Vọng cũng cử hành việc Chúa Giê-su đến cách vinh hiển, kéo dài trong 4 tuần.

Thế nhưng lịch sử của Mùa Vọng và các bản văn được lựa chọn trong sách bài đọc có nói đến những ý nghĩa dựa trên từ vựng này không?

Lịch sử Mùa Vọng rất phức tạp trong các phụng vụ khác nhau của phương Tây. Chúng tôi chỉ nêu lên vài điểm đáng chú ý.

– Trào lưu thứ nhất xuất hiện tại Tây Ban Nha vào thế kỷ thứ IV chứng thực có một thời gian sống khắc khổ, tinh thần phụng vụ trải dài từ ngày 17 tháng Mười Hai cho đến ngày 6 tháng Giêng, ngày lễ Hiển Linh. Trong ba tuần lễ này, Công Đồng Saragosse (năm 380) khuyến các tín hữu năng đến nhà thờ và thực hành khổ hạnh. Nhưng mục đích thật sự của thời gian này là chuẩn bị cho bí tích rửa tội được cử hành vào ngày lễ Hiển Linh. Và người ta đã nhầm lẫn khi nhìn thấy trong “*ngụy Mùa Vọng*” (pseudo-Avent) một sự

¹ Trích: Philippe Rouillard, *Nouvelles Assemblées du Seigneur*, số 4, tr. 4–17, Lm. Phaolô Nguyễn Minh Chính chuyển ngữ.

² M. B. Lowenberg, “Le vocabulaire de la liturgie romaine de l’Avent”, trong *Assemblées du Seigneur*, 1 ère série, N. 2, tr. 18–é4.

chuẩn bị để cử hành lễ Noël, và chính vì sai lầm này mà đôi khi người ta gọi đây là “*mùa chay của lễ Noël*” (carême de Noël).

– Ở Đông phương, Công Đồng Ê-phê-sô (năm 430) đã tôn vinh thiên mẫu tính của Đức Maria và việc cử hành ngày sinh hạ làm người của Con Thiên Chúa. Trong bối cảnh này, các tuần lễ trước hai ngày lễ Noël và Hiện Linh tạo nên một thời gian suy tư chuẩn bị cho Đấng Cứu Thế đến và ơn cứu rỗi được thực hiện bằng việc thần hoá bản tính nhân loại. Hai ngày lễ không đủ để chiêm ngưỡng mẫu nhiệm khôn dò này, nên phụng vụ Đông phương tăng thêm bốn hoặc năm tuần để ngợi ca các biến cố chuẩn bị cho Đấng Cứu Thế hạ sinh. Các nhân vật đóng vai trò quyết định trong sự chuẩn bị này – trước hết là Gioan Tẩy Giả, Thánh Giu-se, Đức Trinh Nữ Maria và các thánh của Cựu Ước mà một bài thánh ca Byzantin mời gọi: “*nhảy múa để ca ngợi ngày Giáng Sinh của Đấng Cứu Thế*” – rớt cuộc thì thế giới cũng đã được biến đổi vì có Thiên Chúa làm người cư ngụ trong đó³.

– Tại Roma, mãi đến thế kỷ thứ VI thì Mùa Vọng mới hình thành. Mùa phụng vụ này sáp nhập tuần Bốn Mùa của mùa Đông (bên cạnh chu kỳ hằng năm, Phụng vụ Roma có một tuần theo chu kỳ các mùa xuân, hạ, thu, đông gọi là Quatre-Temps). Nguyên thủy của tuần lễ này không liên hệ gì với ngày lễ Noël. Đàng khác, thời gian sáu tuần này (sau giảm xuống còn bốn tuần) khi thì được gọi là *De adventu Domini* (về việc Chúa đến) khi thì gọi là *Ante Natale Domini* (trước Chúa Giáng Sinh). Trong các sách phụng vụ thế kỷ VII, các thánh lễ Mùa Vọng nằm ở phần phụ lục, xếp sau các thánh lễ kính nhớ các vị thánh. Vào thế kỷ VIII–IX thì Mùa Vọng nằm ở đầu năm phụng vụ. Sự ngần ngại về tên gọi cũng như về vị trí của các thánh lễ Mùa Vọng này nói lên sự lúng túng về ý nghĩa của thời gian này: là cử hành cuộc Quang Lâm vinh hiển của Đức Ki-tô theo chu kỳ phụng vụ hằng năm hay là sự chuẩn bị cho lễ Giáng Sinh? Chắc chắn rằng sự mơ hồ này là cố ý vì nó mời gọi nhìn thấy trong thời gian này vừa là sự cử hành phụng vụ hằng năm ngày hạ sinh lịch sử của Đức Giê-su (đã đến); vừa là ngày Quang Lâm (sẽ đến). Thế rồi, tinh thần suy lý – hay đúng hơn là tinh thần Roma thái quá – đã có khuynh hướng giảm thiểu ý nghĩa phụng vụ thành việc tưởng nhớ đến ngày Giáng Sinh tại Bê-lem, làm cho bốn tuần Mùa Vọng đơn giản chỉ là chuẩn bị cho ngày lễ này. Như thế, Mùa Vọng trở thành mùa chờ đợi lễ Noël. Sáng kiến và phổ biến hàng đá vào thế kỷ thứ XIII đã đáp ứng được cảm tính dễ dãi này cũng như thu hẹp ý nghĩa của Mùa Vọng.

– Ngày nay, chúng ta hiểu biết hơn về truyền thống cũng như ý nghĩa đa chiều của Mùa Vọng. Xin đan cử hai văn bản chính thức của cuộc cải cách phụng vụ. Vào năm 1963, Hiến chế về Phụng Vụ của Công Đồng Vatican II nói rằng: “*Giáo Hội còn phô diễn trọn mẫu nhiệm Chúa Ki-tô qua chu kỳ một năm, từ Nhập Thể, Giáng Sinh đến Thăng Thiên, Hiện Xuống, sự mong đợi niềm hy vọng hồng phúc, và ngày Chúa lại đến*”⁴. Theo sát từng chữ của bản văn, ta có thể tin rằng Mùa Vọng trong năm phụng vụ là cách cử hành

³ I. H. Dalmais, “*Le temps de préparation à Noël dans les liturgies syrienne et byzantine*”, trong *La Maison Dieu*, N. 59 (1959), tr. 25–27.

⁴ *Hiến chế Phụng Vụ Thánh*, số 102

sự đợi chờ ngày Đức Ki-tô đến và niềm hy vọng gắn liền với ngày này, không nói gì đến lễ Noël. Sự giải thích một chiều này dường như không hoàn chỉnh cho lắm. Thật vậy, cuốn *Quy tắc của năm và lịch phụng vụ* (số 39) xuất bản tại Roma năm 1969 nhìn nhận rằng Mùa Vọng có hai ý nghĩa: “*Đó là thời gian chuẩn bị cho lễ Noël, lần đầu tiên Con Thiên Chúa đến với con người; đó cũng là thời gian mà qua việc tưởng nhớ này, tâm trí chúng ta hướng về lần đến thứ hai của Chúa vào ngày tận thế*”. Như chúng ta sẽ thấy, tính đa nghĩa này phù hợp với thực tại phụng vụ và đặc biệt là giáo huấn của các bài đọc thánh lễ Chúa Nhật.

1. Cử hành Mùa Vọng

a) Thánh Lễ với những chủ đề

Trong cử hành Thánh thể các bài đọc Kinh thánh và lời nguyện xoay quanh các chủ đề quan trọng như:

– Niềm *mong đợi, khao khát Đấng Cứu Thế* của dân Chúa xưa. Qua các bài đọc Cựu Ước, Giáo hội khơi lại tâm tình của lời hứa ban Đấng Cứu Thế và việc dân Chúa chuẩn bị đón ơn Cứu độ.

– Thái độ *tỉnh thức chờ mong Chúa đến* với niềm khao khát của dân Chúa xưa. Trong giai đoạn I của Mùa Vọng (từ Chúa nhật I Mùa Vọng), các bài Cựu Ước nhắc đến lời hứa ban ơn Cứu độ và triều đại Đấng Mesia, thì các bài thánh thư lại nhấn mạnh chiều kích trông đợi cuộc tái lâm lần thứ hai của Chúa Ki-tô. Khi sắp xếp như thế, các bài đọc bổ túc lẫn cho nhau, bởi vì: nếu các bài Cựu Ước nói lên tâm tình của kẻ mong đợi Chúa đến thế nào, thì các Ki-tô hữu cũng chuẩn bị tâm hồn xứng đáng để đón nhận cuộc quang lâm của Đức Ki-tô vào ngày tận thế như vậy. Trong tâm tình đó, tư thế của người tín hữu phải luôn tỉnh thức đón chờ Chúa đến trong đời sống cá nhân (giờ lia cõi thế) và trong ngày chung cuộc của nhân loại (ngày tận thế).

– Chủ đề thứ ba của Mùa Vọng còn nói lên *niềm vui hân hoan vì ơn cứu độ* đã được thực hiện nơi Chúa Giê-su cứu thế. Các bản văn phụng vụ của giai đoạn II (từ 17–24 tháng 12) nhắc đến vai trò của các nhân vật trung gian chuẩn bị cho Chúa Cứu Thế đến như Gioan Tẩy Giả, gia đình Dacaria, Thánh Giu-se... trong đó Mẹ Maria giữ vị trí nổi bật và quan trọng. Mẹ là hình ảnh Giáo hội cưu mang Chúa Cứu Thế cho nhân loại, là người cộng tác tích cực trong chương trình cứu độ của Thiên Chúa; qua Mẹ, thế gian đón nhận hồng ân của Thiên Chúa và cùng với Mẹ chiêm ngưỡng và tôn thờ Đấng Mẹ sinh ra.

b) Giờ kinh Phụng vụ

Trong Giờ kinh Phụng vụ, sách ngôn sứ Isaia chiếm vị trí ưu tiên, đặc biệt các đoạn ngôn sứ loan báo về Đấng Mê-sia và triều đại của Người. Đối với bài đọc Giáo phụ thì các tác phẩm của Giáo phụ Hy Lạp có chỗ đứng đáng kể, nhất là những bản văn nói lên tính mới

mẻ của ơn cứu độ nơi Đức Ki-tô so với thời Cựu Ước. Cùng chia sẻ cách nhìn với các Giáo phụ Hy Lạp, bằng cách so sánh Mẹ Maria với Eva, các tác phẩm của Giáo phụ La-tinh cũng làm nổi bật thực tại đã đến của Tân Ước so với hình ảnh báo trước của Cựu Ước. Riêng các điệp ca trong giờ kinh hiện nay, người ta trích phần lớn các ý tưởng quan trọng trong các thánh thi hay áng văn giá trị của những thế kỷ đầu. Người ta cũng bắt gặp trong Giờ kinh Phụng vụ của Mùa Vọng nhiều danh xưng ám chỉ tư cách Thiên Sai của Đấng Mê-sia, Ngài là niềm hy vọng của nhân loại và nơi Ngài, Giáo hội tìm được sự sống mới.

2. Điểm nhấn những ngày trong Mùa Vọng

Với 2 ý nghĩa: (1) Chúa “đã đến” và (2) chuẩn bị đón Chúa Ki-tô “sẽ đến” lần thứ hai vào ngày tận thế, Mùa Vọng được chia thành hai giai đoạn:

– **Giai đoạn I:** Từ Chúa nhật I Mùa Vọng đến hết ngày 16 tháng 12. Mục đích của khoảng thời gian này là hướng tâm hồn các tín hữu về cuộc tái lâm lần thứ hai của Đức Ki-tô, tức ngày cánh chung.

– **Giai đoạn II:** Từ ngày 17 đến ngày 24 tháng 12. Mục đích của thời gian này nhằm chuẩn bị trực tiếp mừng biến cố Chúa đã đến lần thứ nhất trong lịch sử, tức lễ Chúa Giáng sinh.

Mùa Vọng luôn có 4 Chúa Nhật, còn số ngày thì tùy năm. Năm phụng vụ 2016–2017 (28 ngày). Năm phụng vụ 2017–2018 (22 ngày). Năm nay, năm Phụng vụ 2021–2022, Mùa Vọng sẽ có tổng cộng 27 ngày (từ CN I MV 28/11/2021 đến Thứ Sáu 24/12/2021). Chúa đến hai lần: Giáng sinh và Quang lâm. Thánh Bê-na-đô, viện phụ, còn nói đến một lần thứ ba: Chúa đến trong cuộc đời của mỗi người.

Chúa Nhật I Mùa Vọng tiếp nối ý nghĩa của Chúa Nhật Chúa Ki-tô Vua, hướng về màu nhiệm Quang lâm. Chúa Nhật thứ II đến IV hướng về màu nhiệm Giáng sinh. Các nhân vật liên hệ đến màu nhiệm giáng sinh được chọn cho bài đọc Tin Mừng. Tuần II và III, ông Gioan Tẩy giả, gia đình Dacarìa. Tuần IV, Đức Maria và thánh Giu-se.

Xét về nội dung các bài đọc, đặc biệt là các bài Tin Mừng, chúng ta thấy rõ ràng mỗi một Chúa Nhật trọn ba năm A, B, C đều có một chủ đề đặc thù 5:

Tình thức trông chờ ngày trở lại của Chúa (Chúa Nhật I);

Lời khẩn cấp mời gọi hối cải của Gioan (Chúa Nhật II);

⁵ Dựa theo bài viết của G. Fontaine, “*Le lectionnaire de la messe au temps de l’Avent*”, trong *Notitiae* 7 (1971), tr. 304–317, 364–376. Cha Fontaine đã tham gia soạn thảo sách bài đọc thánh lễ (lectionnaire).

Đấng Tiên Hô làm chứng cho Đức Giê-su (Chúa Nhật III);

Cuối cùng là việc loan báo cho Thánh Giu-se và Đức Maria về sự sinh hạ của Chúa Giê-su (Chúa Nhật IV).

Tôn trọng cấu trúc của sách bài đọc Chúa Nhật Mùa Vọng, chúng ta sẽ lần lượt bàn về chủ đề của mỗi Chúa Nhật trong Phần II.

LM Gs Trần Đình Thụy

Nguồn: Internet eMail by congiaovietnam@gmail.com chuyển

*Đăng ngày Chúa Nhật, November 28, 2021
Cập nhật ngày Thứ Bảy, November 2, 2024 – cho mùa Noel 2024
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQT/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*